

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárgy 725. 17

Szerző: Bevilaqua Béla

Cím: A budavári királyi várpalota régi butorai

Idő 1928.

Forrás: Magyarország

Személy

3p
(Hely)1928. 2. 2.
(Idő)

(Köt. v. füz.) ((

A budavári királyi várpalota régi butorai

A Magyarország mai számának képes mellékletén a budavári királyi várpalota késői „Biedermeyer“-modoru darabjaiból mutatunk be néhány jellemzőbb darabot.

„Der biedere Meyer“ a derék kispolgár német elnevezése a negyvenes évek forradalmi hangulatai közepette azt a tiszties és konzervatív polgárt jelentette, aki szelid és csendes életre vágyott, otthonát puhává és melegé tette s a világ lármájával nem törődve, élte patriarhális életét. Ez az elnevezés elsősorban polgári életfelfogást jelent s csak másodlagosan jelenti ugyanennek a polgári életformának butorstílusát.

Ez a szabadságharc utáni kényelmesebb, szolid és nyugodt vonalaival, megnyugtató, komoly formáival, ünnepélyesen ható hangulatával, nemes és becsületes anyagával az ötvenes-hatvanas évek késői stílusformáiban mégjobban kifejeződött. Ez az a korszak, melyet nagyapáink idejének érzünk, amelyikbe már a legtöbb mai polgári család emlékezései is visszanyulnak s amelyek időből majdnem minden családnak van még néhány darab butora.

Gyöngéd, kedves és meghitt ez a stílus. Nem pompás, hanem — hogy itt mondjuk — lelke van: meleg, barátságos, otthonos. Mint valami szelid kisgyermeki emlékezés.

*

Motivumaik a XVIII. századi barokk formakincsét mutatják, mint a hanyatló késői „Biedermeyer“ ugynevezett újbarok változatai az ötvenes-hatvanas évekből. Anyaguk nemesdió, cseresznye- és topolyafa, vastag fedő furnierlemezekkel borítva, a mai vékony furnier — asztalosai magyarsággal furnér — korai használatu fajtájával. (Ez

az, amif a mai asztalosmunkyev „Schwartni“-nak, vagyis „disznóbőr“-nek nevez.)

A butordarabok közül barokkos vonalvezetésű késői asztalokat, egy igen kedves formájú topolyakonzolt, egy emeletes pohárszéket (Étagére), egy sarokpohárszéket (az angol XVIII. századvégi Chippendale és Scheraton butorasztalosok némi késői stílusmunkáit sejtető, ugynevezett „Stummer Diener“-nek nevezett darabot) mutatunk be.

Látunk egy sorozat széket: a legkorábbi a sor baloldalán levő, még XVIII. századvégi motívumot mutató intarsziás támlájú későbbi empire-os (1825 körüli) darab; a pálmaleveles támlájú, tisztafajú, ugynevezett „Vormärz“ példány 1840 körüli időből, a többi 1850—1860 közötti évekből való, ugynevezett „Spät“, vagyis késői székek. Előttük 1850—1896-ból való zsámolyok.

A spanyolfalak az 1890-es évek ugynevezett „Style Royale“-jának példányai: új barokkosrokókó formákkal, nehéz aranyozású fehérre festett fa, sötétbordó brokáttal. Ez volt a szokványos „királyi“ berendezés típusú bécsi modora. Ebben van tartva Erzsébet királyasszony egész lakosztálya. A rómaiak lantformát mutató lábu, ugynevezett „papucsos“ asztal, jó „Vormärz“ darab, előtte Valéria főhercegnő kis gyermekbutorai: a két kis gereblye s a csónakmodellek, állítólag, Rudolf trónörökös játékszerai voltak.

Tiszta és nemesstílusú, régi, eredeti kályhák korszerű másolata a képünkön látható barokk-kályha, ez Erzsébet királyasszony lakosztályában áll egy szobában, melynek közfalai 196 centiméteresek, nyilvánvalóan Mátyás-koriak.

E sorok írójának figyelmét az egyik teremben álló trónszék hívta magára. Első megtekintésre feltűnt annak egészen kivételesen nemes, egyszerű, de emellett grandiózusan imponáló rómaiak felépítése, ami a XVIII. század végén már erősen jelentkező ujklasszikus stílusmunkák jellemzője. A trón-

szék körvonalaival távolról is XVIII. századvégi árnyképet mutatva, kellő megvilágítás mellett teljes pompájában mutatkoztán meg, egymásután tárta fel kormeghatározó jegyeit. Támlája nemes, ujklasszikus, áloszlopszerű keret, mely háromszögű, órómaiak, ugynevezett „dobbörmezőt“, tympanont mutat. Lábat kiterjesztettségű, egymásnak hajló sasok alkotják, kétségtelen klasszicizáló órómai motívumkincsűl. A kartámlák két igen jó fakturájú lépő oroszlánt mutatnak, a XVIII. századvég erősen naturalizáló, bár pózukat illetően középkori román formában, amilyenek általában e korszak iparművészeti előállítású oroszlánjai. A háttámla középső ormán a német-római Szentbirodalom koronája, jobb sarkán a korszerűen elstilizált magyar korona, balsarkán az osztrák hercegi korona, a tympanon alján a lombardiai vaskorona, illetve a Milanó hercegek koronája. A sarokban álló sasok korszerű stílizálású cimerez pajzsokat tartanak, melyekből egy le van törve, alkalmasint a magyar cimere. A meglévők ezek: az első a Lombardo-Veneto egyesített cimere, a milánói hercegek, illetve a Viscontiak kigyója és Szent Márkus szárnyas velencei oroszlánja egyesítve; a másik Dalmácia és Illírja pajzsja, a harmadik a cseh oroszlán. A háttámla épen maradt aranszálakkal átszőtt brokát.

Mivel a neoklasszicizmus kora annak bécsi formájában éppen II. József korára (1780—1790) jellegzetes, ezen korai és nemes megjelenési formájában — ennek

„Jozefinus“ stílus is a neve, viszont Mária Terézia alatt (1740—1780) a barokk formái voltak a divatosak. A barokk ugynevezett XV—XVI. Lajoskori (Louis quinze, Louis seize) formái csak a királyasszony uralkodása végén bukkannak fel Bécsen át, továbbá Dalmácia visszacsatolása is ekkor történt, az

„osztrák császári“ cím pedig Ferenc császár idejébe (1792—1838) esik; a trónszék eredete, stílusa szerint, csakis József- vagy Lipótkori (1780—1790, 1790—1792) lehet.

A trónszék állítólag budai asztalosmester munkája.

Bevilaqua Béla